

311

2D20⁵

EEN WOORD

TOT DE

CHRISTELIJKE GEMEENTE

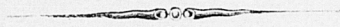
OVER

School-Onderwijs.

DOOR

J. H. GUNNING Jr.

Zie 2D47



'S GRAVENHAGE,
M. J. VISSER.

—
1863.

Van hooggeschatte zijde ben ik aangezocht om voor deze toespraak (gehouden te 's Hage in de Willemskerk, 12 April 1863) af te wijken van mijn stelregel om geene kerkelijke toespraken uit te geven. Ik heb er uit weggelaten wat meer bepaald tot de Haagsche gemeente gericht was, en geef het overige zoo goed mijne herinnering en korte aantekeningen mij veroorloven het op papier te stellen. Hun die naar „den tekst” vragen, deel ik mede dat volgens den eisch der kerkelijke gewoonte bij die toespraak vooropgesteld was het Bijbelwoord Mark. X : 13—16.

Met den heer Uitgever heb ik eene schikking getroffen om den prijs zoo laag mogelijk te stellen, ten einde de verspreiding zoo veel doenlijk te bevorderen; waartoe het geschriftjen aan meervermogende vrienden van het christelijk onderwijs minzaam wordt aanbevolen.

Gemeente die Jezus naam belijdt! Uit drang des harten en naar de bevoegdheid mijner roeping als een uwer leeraren in den lande kom ik tot u met eene opwekking om het christelijk onderwijs te behartigen. Ik heb niets nieuws te zeggen; niets dat niet reeds meermalen op uitnemende wijze u voorgehouden is. Maar ik spreek tot U eenvoudig om deze reden, omdat ik hen tot wie mijne Evangelieverkondiging reikt in woord en geschrift, ook wensch aan te sporen om dat Evangelie op de school tot hunne kinderen te doen brengen.

Door den Doop hebt gij uwe kinderen aan den driemaal heiligen God toegewijd. Bij dien Doop hebt gij de verplichting tot christelijke opvoeding Uwer kinderen op U genomen. Ik herinner U aan deze plechtige gelofte, want de Heer zal er U eenmaal reken-schap van vragen.

Gij hebt dus Uwe kinderen op te voeden in de tucht en vermaning des Heeren. Zoo gij eenigzins

zelf weet wat het zegt, uit den dood der zonde tot het leven in Christus overgebracht te zijn, zult gij deze uwe heilige roeping en verplichting tevens als een dierbaar voorrecht beschouwen, dat Gods genade U vergunt.

Van de «tucht en vermaning des Heeren» spreekt het Apostolische woord. Eerst noemt hij de tucht, dan de vermaning. Als Christen houdt gij namelijk Uwe kinderen niet voor kleine engelen, maar voor in zonden ontvangen en geboren, zoodat ook zij niet zullen het Koninkrijk Gods zien, tenzij ze worden wedergeboren uit water en Geest. Daarom richtte zich bij Uwe opvoeding allereerst de tucht tegen het kwade dat in Uwe kinderen is, opdat daarna de vermaning het goede in hen kunne voorstaan en aankweken. Eerst het verkeerde afbreken door de tucht der liefde, dan het goede opbouwen door verstandige vermaning; want eerst ploegen, dan zaaijen, dat is de orde Gods.

De huisselijke opvoeding is de grond van alle opleiding die Uwe kinderen moeten ontvangen. Maar van die opvoeding is verder het schoolonderwijs een van de gewichtigste deelen. Tusschen het huis aan de eene zijde, en de kerk en maatschappij aan de andere zijde, staat de school als hoogstbelangrijk middellid. Ja voor velen is, helaas! de school het éénige middel om nog zooveel mogelijk te herstellen wat bij de huisselijke opvoeding geheel of grootendeels verzuimd wordt.

Het christelijk schoolonderwijs te behartigen, is in onze dagen bij uitnemendheid Uwe roeping. Want voor

het christelijk geweten kan het niet twijfelachtig zijn dat het onderwijs hetwelk van Staatswege gegeven wordt volgens de thands bestaande wet, aan de behoeften van christelijke ouders geenszins voldoet (1).

Ik treed hier niet in beschouwingen over de Staatswet. Ik beoordeel de wording van die wet niet. Zou ik dat doen, zoo hadde ik naar mijne overtuiging niet den Staat, maar de kerk te beschuldigen. Want

(1) Immers het geloof dat wij belijden is van dien aard dat, als het ergens met stelselmatig opzet op den duur wordt verzwegen, het gevolg daarvan, schoon ook onbedoeld, is dat de grond van dit geloof ondermijnd wordt in de harten der kinderen. Want deze harten zijn van dien aard dat, indien men ze op onzijdige wijze tracht op te leiden, deze poging, hoe welgemeend ook, tot geheel iets anders dan tot onzijdigheid leidt, gelijk een akker die niet bezaaid wordt, geenszins ledig blijft maar met onkruid overdekt wordt. En vooral ook, de erkenning van een God zonder volle levende openbaring in Christus, (het deïsme) waarin de openbare schoolgodsdienst in het gunstigste geval bestaat, deze erkenning is voor christen-kinderen geenszins eene doelmatige voorbereiding om later tot het bepaalde volle christelijke geloof te komen. De gemoedsgesteldheid van een Socrates, ja, deze edelste uitdrukking van het vóór-christelijk heidendom streefde naar Christus heen omdat de Christus toen nog niet verschenen was. Maar het deïsme onder christenen is geheel iets anders. Het profeteert niet van Christus, gelijk de edele Grieksche geest: maar het heeft Christus reeds gezien, en Hem den rug toegewend. Socrates gaat den berg opwaarts, op wiens top de Christus staat, en heeft het aangezicht naar Hem toegekeerd. Maar ons deïsme gaat aan de andere zijde dien berg af, na den Christus gezien, beleefd gegroet, en verworpen te hebben. Daarom is het deïsme niet eene godsdienst voor de jeugd met hare dichterlijke, profetische strevingen; maar juist integendeel, het is de godsdienst der afgeleefdheid, der krachteloze grijsheid van hen die geleefd hebben zonder God en toch niet geheel zonder God durven te sterven. Het is het bepaalde tegenbeeld van de frischheid der jeugd. Het is niet de Wet die tot Christus opvoedt, maar eene vermenging van Wet en Evangelie door welke beiden onkenbaar worden. Het bereidt de bekeering niet voor, maar gaat zachtelijk langs haar voorbij.

wanneer de Kerk in de School wordt verongelijkt, dan is dit doorgaands hoofdzakelijk het gevolg daarvan, dat de School in de Kerk verongelijkt is geworden. Ik bedoel dat de Kerk, de gemeente van Christus, niet ijverig genoeg is geweest in het behartigen van de belangen der school en in het vormen van eene christelijke openbare meening; dat de christelijke vroomheid al te zeer beschouwd is als iets afgetrokken, iets dat in schuchtere beschouwelijkheid de wereld en de maatschappelijke belangen ontvluchtte in plaats van die te heiligen. En daardoor is het dan met de school gegaan gelijk met armenzorg, philanthropie en dergelijke belangen; namelijk als de Kerk hare roeping verzuimde om zich deze dingen aan te trekken, zoo moest de Staat zulke vluchtelingen wel tot zich nemen, en deed het, dan naar zijne beginselen, — dat wil zeggen in onze dagen: met onverschilligheid jegens het geloof dat den christen als de hoogste waarheid en de eerste levenskracht dierbaar is.

De schoolwet is er nu eenmaal. Volgens haar mag op onze openbare Staats-scholen niets onderwezen worden wat éénige godsdienstige gezindheid, ook den Israëliet, kan ergeren. Daarom wordt er gezwegen van alle bepaalde godsdienstige overtuiging. Nog eens, ik beoordeel deze wet hier niet. Ik zeg alleen dat het voor het christelijk geweten duidelijk is dat wij, zooveel wij Gods Woord gelooven, met dit school-onderwijs voor onze kinderen geen genoegen kunnen en mogen nemen. Ik beschuldig niet de Staats-school, maar ik beschuldig de christenen, die

met de Staats-school genoeg nemen zonder zooveel mogelijk naar iets beters te trachten.

Wat moeten wij dan doen?

Gemeente des Heeren! gij zijt geroepen om het bijzonder christelijk onderwijs, waaruit Gods Woord niet geweerd is, ter harte te nemen en met alle kracht te bevorderen.

De Staats-school wil onzijdig zijn. Van het standpunt dat naar de noodzakelijkheid onzer dagen aan het Staats-bestuur eigen is, van dit standpunt af gezien moge zulk eene onzijdigheid het beginsel of ten minste het doel der school-inrichting zijn. Maar met het oog des Christens gezien is zulk eene onzijdigheid ondenkbaar. En de feiten zijn dan ook voorhanden, die dit bewijzen. Van de zijde van hen die het opzicht hebben over de school, vreest men den invloed van elke persoonlijkheid die op eenige wijze, al zij het dan ook op eene wijze die onstraffelijk is voor de wet, iets meer dan deze doode en doodende onzijdigheid toont. Daarentegen mag wèl een ander man van invloed op de schoolaangelegenheden in het openbaar een der schoonste gedeelten van de Bijbelsche geschiedenis romantische voorvallen noemen, welke men beter deed den kinderen niet te verhalen.

Wij willen het verder aan de geschiedenis onzer dagen overlaten, te doen zien wat er wordt van de onzijdigheid naar welke velen, wij gelooven het, ter goeder trouw en met welgemeende bedoelingen streven. Maar wij voor ons moeten anders spreken. Ik vrees niet, verder te gaan dan mijne roeping als

voorganger der Gemeente met zich brengt: ik vrees niet iets meer te zeggen dan het geweten der christelijke gemeente beëamt, wanneer ik betuig: wij willen deze onzijdigheid niet. Wij kunnen en mogen er niet mede tevreden zijn. Wij hebben geen rust voor onze kinderen tenzij voldaan zij aan het woord onzes Heeren: laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert ze niet, want derzulken is het Koninkrijk der Hemelen. Er gaan stemmen op in den lande die met nadruk eischen dat ook in onze koloniën niet slechts het stoffelijk voordeel maar ook het geestelijk belang van den inlander ter harte genomen worde. Dit is noodig, deze aansporing is uitnemend gepast. Maar noodig en dringend niet minder is het ons, voor ons zelve datzelfde belang te behartigen. Daarom vermanen wij U met den diepsten ernst: christelijke gemeente, christelijk volk van Nederland, zorgt voor de christelijke opvoeding Uwer kinderen, behartigt het christelijk onderwijs Uwer jeugd!

Is het noodig, hierbij te verklaren dat wij geen strakke dorre rechtzinnigheid, geen afgetrokken leerstellingen willen? O, het is honderdmaal herhaald, maar wij willen niet moede worden het telkens op nieuw te betuigen: de school is ons geene inrichting tot gedwongen bekeering, maar eene plaats ter vrije opvoeding in den christelijken, vollen, gewijden zin des woords. Want het geestelijk leven ontkiemt niet ten gevolge van eenige menschelijke regelen, hoe welgemeend, of bepalingen, hoe christelijk ook; maar het is een werk des Heiligen Geestes. Ja een

werk van God die geen lijdelijk stilzitten, maar wil-
 len en werken, frischheid en kracht, in één woord
 bekeering, dat is: vrije toekeering in de kracht
 des Heiligen Geestes in ons werkt. Daarom willen wij
 niets anders dan getrouwelijk de woorden onzes Hee-
 ren opvolgen: laat de kinderkens tot Mij ko-
 men. Tot Mij, tot de persoon des Heeren — niet
 tot eenige afgetrokken stellingen hoezeer die ook waar
 mogen zijn op zich zelve, want wij schuwen niets
 sterker dan een onopvoedkundig vooruitgrijpen op het-
 geen eerst later zich ontwikkelen kan; tot Mij de
 persoon des Heeren gelijk ze zich toont in de ge-
 geschiedenis, gelijk de Apostolische getuigenis haar ver-
 klaart. Laat ze tot Mij komen, spreekt de Heer: |
 ja komen op eigene voeten: des noods op de armen
 der liefde gedragen, maar nimmer gesleept of gezweept.
 Het Woord van God willen wij op de scholen: maar
 niet als Wetgever met uitwendigen dwang opgelegd
 op de teedere harten, evenmin als dat wij dat Woord als
 vreemdeling willen beschouwd zien. Neen, naar zijn
 eigen eisch, willen wij het als levend Woord, levend
 in het hart des onderwijzers, en van daar uit vrije-
 lijk zonder afgepaste regelmaat uitstroomend tot de
 harten der kinderen, vrijelijk aangeboden aan der
 kinderen oog en oor. Het Woord van God als eene
 bron van frischheid en kracht des levens. Maar daar-
 toe dan ook het Woord van God in al zijne volheid
 en niet van de oppervlakte afgeschept. Wij vreezen
 niet dat wij de kinderen somber en neergedrukt zul-
 len maken indien wij hen op kinderlijke wijze, naar
 hunne vatbaarheid, met liefdevollen ernst doen besel-

fen dat zij zondaren zijn die verlossing noodig hebben. Wij willen hun Jezus bekend maken als den beminnelijken kindervriend, ja, maar ook als den heiligen Verlosser, den Zoon Gods Wiens bloed reinigt van alle zonden en door Wien alleen wij tot den Vader kunnen komen. Rondom Hem als het middelpunt schromen wij niet, de heilige Bijbelsche Geschiedenis in al haar omvang en beteekenis te plaatsen voor oog en hart der kinderen. Er is tegenwoordig in de opvoeding dikwerf een streven merkbaar om af te dalen, waardoor men niet zelden kinderachtig wordt uit groote zucht om kinderlijk te wezen. Deze neiging gaat niet zamen met den kernachtigen ernst van eene opvoeding en een onderricht gelijk wij die begeeren, namelijk waarvan het Woord van God het bezielend beginsel is. De heilige Geschiedenis in onverkorte majesteit en waardigheid, o laat de kinderen haar hooren. Ja laat ze haar hooren ook al begrijpen ze haar nog niet. Het is heilzaam de kinderen vroeg te brengen onder eene tucht van mannelijken ernst, van gehoorzaamheid aan het gezag der waarheid. Zoo zijn de handen des Heeren zegenend uitgebreid over de kleinen, en Zijne goddelijke liefde en levenswarmte deelt zich door die handoplegging aan de jeugdige harten mede, ook vóór dat nog Zijn meer bepaald onderwijzend woord door hen verstaan worden kan. Kortom, in alles zachte ernst, grondigheid, frisch leven, en op dien grondslag gulle vrolijkheid zonder dwang opdat het gemoed en dus ook het oog der kinderen eerbiedig en blijhartig naar Boven gericht worde; opdat de Heilige

Geest Wiens vrucht is blijdschap en liefde, hun binnenste verwarme tot verheerlijking Gods.

Ik spreek, om niet mijn woord te zeer uit te breiden, hier niet van onze Vaderlandsche Geschiedenis, die immers verminkt en onkenbaar gemaakt wordt indien de groote daden Gods aan ons voorgelacht gewrocht niet mogen voorgesteld worden in haar onafscheidelijk verband met de Hervorming. Maar als mede Voorganger in de gemeente wil ik uit eigen ervaring nog iets anders betuigen, waarbij ik mij van de instemming van mijne medebroeders in de heilige bediening verzekerd houde. Gemeente des Heeren, het is mij eene gedurige smart, uit uw midden leerlingen voor het godsdienstonderwijs te ontvangen welke op de staatsscholen onderwezen zijn. Hoe welmeenende pogingen de Kerkeraad of gijzelf of anderen ook aanwenden om aan die kinderen buiten de school-uren godsdienst-onderwijs te geven, toch staan ze doorgaans zeer verre en zeer kennelijk achter bij leerlingen die van eene goede christelijke school tot mij komen. En niet minder is het mij telken jare gedurig eene smart, tot het lidmaatschap der gemeente dezulken te moeten toelaten bij wie het gebrek aan goede christelijke opleiding in hunne jeugd, op later leeftijd door geene inspanning van de zijde des leeraars is goed te maken. Op welmeenende onderwijzers van de openbare school wordt hiermede geen blaam geworpen. Wij vergen van hen niet dat zij de bestaande schoolwet zullen braveren of ontduiken. Maar U wederom, U beschuldigen wij, gemeente des Heeren! Zie, uwe leeraren, met velerlei bezigheden en vermoëjnissen

beladen, zijn geroepen de zaaiers te zijn van het Woord Gods in de harten en verstanden uwer kinderen. Dit sluit in zich, dat de grond hun reeds bewerkt en omgespit toegewezen worde. Ach, waarom noodzaakt gij uwe leeraren dan, ook nog ontginners en omploegers van dien grond te wezen, en bij uwe kinderen, alvorens aan het zaaijen te kunnen denken, vooraf nog tot de allereerste beginselen te moeten de handen aan het werk slaan? Op hunne vermoeijenis, tijdbesteding, teleurstelling, machteloosheid om in een enkel uur met zoo velen iets aanmerkelijks uit te richten, op dit alles wijs ik U niet in de eerste plaats — maar op uw eigen belang en dat van de zielen uwer kinderen.

Neemt het dan ter harte, gij allen die Jezus naam belijdt. Neemt het ter harte dat het onverandwoordelijk plichtverzuim van U is, aan deze heilige en dierbare zaak niet uwe krachten en opmerkzaamheid te wijden. Gij klaagt veelvuldig, en terecht, over onze kerkelijke en gemeentelijke toestanden. In waarheid, daarin is veel dat kwijnt en krank, doodelijk krank is. Maar des te meer, wanneer gij dan zelf iets doen kunt dat zoozeer den bloei der gemeente kan bevorderen als de christelijke opvoeding uwer kinderen: wanneer het U dan nog mogelijk is, scholen te gebruiken of te ondersteunen waar Gods Woord en Gods werk op Nederlandschen bodem zichtbaar, in eere is: zoo vergeet niet dat gij daarvoor verantwoordelijk zijt aan God.

Gij allen dan, inzonderheid gij Ouders! maar voorts gij allen, die eenigen invloed hebt in de gemeente

en eenig hart voor haren bloei, bedenkt dit. Meer-
vermogenden, gebruikt Uw geld, Uwe maatschappe-
lijke beteekenis, Uw zedelijken invloed voor deze dier-
bare zaak. Ondersteunt daartoe ook de minvermogen-
den. Uwe weldadigheid is vaak zoo uitgebreid en tot
zooveel goeds bereidvaardig — zij vergete ook dit
heilig belang niet. Gij Minvermogenden, sluit uw
oog niet voor de groote beteekenis van hetgeen wij
U voorhouden; en zoo het U eenig geld moet kosten,
o hebt er dat voor over in het belang van de zie-
len uwer kinderen die de Heer U toevertrouwd heeft,
en wien gij niets beters dan eene christelijke opvoe-
ding nalaten kunt! Gij allen, bidt tot God voor
deze zaak, terwijl gij werkt. Die bidt zal ontvan-
gen: hij volbrengt de hoogste wet, namelijk dat het
schepsel Gode de eere geve door Hem als de bron
van alle gaven te erkennen. Bidt veel en geduriglijk
opdat de adem des Heiligen Geestes ook op dit veld
moge levend maken wat er kwijnt. Ja bidt en werkt,
opdat de hand des Heeren Wien alle macht is gege-
ven in hemel en op aarde, zegenend uitgebreid blijve
over ons en onze kinderen. — Zoo zij het!

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be organized into several paragraphs, with some lines starting with capital letters. The characters are too light and blurry to transcribe accurately.